

312

Zora

ZORA

GLASILO KATOLIŠKO-NARODNEGA DIJAŠTVA
IN KATOL. AKADEMIČNEGA STAREŠINSTVA

ZORA IZHAJA VSAK
MESEC DVAJSETEGA
Z LEPOSLOVNO PRI-
LOGO TER STANE CE-
LOLETNO K 5.—, ZA
DIJAKE K 3.—

LETNIK XX. . . . ZVEZEK 1.
1913 ♦ LJUBLJANA ♦ 1914

— TISKA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI —

Vsebina:

	Stran
K 20. letniku. (Urednik)	1
Katoliški shod in naš program. (France Stelè)	4
Nāše naloge v svitu katoliškega shoda. (Josip Koruza)	7
Finale katoliškega shoda ali unum necessarium. (Andrej Kranjec)	11
Glasnik	13
Visokošolski vestnik	17
Srednješolski vestnik	19
Kulturna vprašanja	21
Starešinski vestnik	25

Leposlovna priloga.

Sphinx. (Alojzij Res)	29
Sebi. (S. Volgín)	32
Listnica uredništva	32
Književnost in umetnost. (Na ovitku)	

Slov. dijaška zveza, Ljubljana, Ljudski dom I. — Slov. katol. akadem. društvo »Danica«, Dunaj, VIII., Schönborngasse 9, Parterre, 4. — Slov. katol. akadem. društvo »Zarja«, Gradec, Prokopigasse 12./II. — »Dan«, Praga, II., Voršilská ul. 1. — S. Liga K. A., Dunaj, VIII., Schönborngasse 9, Parterre.

Uredništvo „Zore“: Vinko Tavčar, stud. phil.
Dunaj (Wien) XII. Murlingengasse 41 II/16.

Naročnina naj se blagovoli pošiljati s čeki poštne hran. ali po nakaznici
upravnistvu »Zore«, Ljubljana, pisarna Katoliške tiskarne.

Izdajatelj in odgovorn. urednik: Ludovik Tomažič.

Velecenjene gospodične! Vaša pošiljka me je spravila v veliko, veliko zadrego, videl sem in čutil, da se kuje zarota v Vašem krogu zoper vse moške pisatelje, če ne zarota, vsaj konkurenčni boj.

Minulo je, kratka lirična slika o pozabljenem prijateljstvu, kratka tragedija dveh mladih src, poročana v vsi svoji strogi objektivnosti in suhem dejstvu. Stvarca ni umetniško obdelana, in to je njena glavna hiba. To Vašo sliko bi moral ravno zdaj imeti umetnik kot surov material in na podlagi te bi razpletel vse tiste težke boje in tiste težke občutke med dvema prijateljicama, ki jih gotova sila žene narazen. To bi bilo umetniško delo, tako pa je le ostalo suho poročilo dnevnemu listu, okrašeno s prisiljenimi izrazi: »valčki divne Soče so objokavali razdrto harmonijo, žareče rože so odcvetele... Tudi rdeča roža v mojem srcu, vsajena od krute (!?) roke — je usahnila«. Glejte, gospodična, to je prisiljena kumara.

V gozdu. Vsa ta zgodba bi morala imeti posledico, da prepriča o prijateljski ljubezni med »krasno Zoro« in »solničnim žarkom, ljubko blondinko Rado«. Toda vse, kar se tukaj godi, priča, da to ni prijateljska ljubezen. »In globokeje se je brast pripognil k jelki in ji pošepetal: Vidiš, to je ljubezen!« Dobro, da mene ni bilo na drugi strani jelke. Zaklical bi ji: »To ni ljubezen!« Stvarca je protinaravna, bolj v detalj analizirati je težko. O umetniški vrednosti velja isto kakor zgoraj. Treba bi bilo šele umetniško obdelati kakor tudi »Fantazijo«. Kakor vidite, ni dovolj, da umetnik samo našteva suhe dogodke, ampak jih mora oživiti, dati jim mora svojega duha. Kako lepo piše Turgenjev take kratke slike, kako sto drugih! Lepa oblika in lepa ideja v tesni harmoniji, ki odkriva človeku še nepoznan svet, to bodi cilj našega umetniškega stremljenja.

Julij Dravin. Vaša povest mi zaraditega ni ugajala, ker pripovedujete vse s tako diaboličnim nasmehom, da ste mi popoldan pokvarili. Ne rečem, da ta povest ni umetniško izdelana; tehnika je pridobila zase tudi mene, to je res, a ne morem pač pritrditi Vašemu prepričanju, ko stojite na strani te histerične gospodične v svoji povesti. To je bolno bitje, ki ne more iz svoje trme; da jo ljubimec zapusti, je čisto prav. Zakaj bi torej zaradi bolnih ljudi, ki so sami sebi na poti, ubijali in silili prepričanje zdravim ljudem? Zakaj bi se moral zdrav fant ukloniti kapricam te gospodične? — Kakor vidite, sem nezadovoljen s tendenco v Vaši povesti. »Zora« mora proti taki sentimentalni tendenci protestirati in zahtevati zdravja; doba te sentimentalnosti in sarkazma je šla že davno mimo nas; prisiljeni smo iskati novih poti iz pogorelih torišč.

Na svidenje in pozdrav vsem prijateljem lepote in resnice.

N. V.

Uredništvo je prejelo: Kupleti in pesmi Radoslava Silvestra. Urediti nadučitelj Fran Silvester. Cena K 1.50. Gorica 1913.

Urednik:

K 20. letniku.

Navzoči smo bili ob prebujenju novega dne v življenju našega naroda. Zanimanje za razvoj krščanske kulturne misli med slovenskim ljudstvom nas je vodilo na katoliški shod. Ob zori, ob trenutku jasnosti, živahnosti in mladega oduševljenja smo molili s tisoči glasno jutranjo molitev ter prosili Boga, gospodarja misli in moči, naj blagoslovi naše načrte, naša podjetja. Začelo se je zopet delo dneva, naši bojevniki in kulturni delavci so zopet stopili ob polje verske, politične in gospodarske izobrazbe ter prijeli za plug. Dijaštvo pa se je vrnilo k študiju, k svojemu poklicu — k prvemu naporu in prvi zmagi. V njegovo sredo stopa »Zora«, simbol veličastnih spominov na novo jutro, ki je vstalo s slov. hrv. kat. shodom, simbol jasnosti, čilosti in hrepenenja po solncu resnice, kar naj bo delež slov. kat. nar. dijaštva. Ob luči vidimo resnico in ne bojmo se je!

Naša struja je v prehodnem stanju, v krizi, kakor pravijo nekateri . . . »Zora« 1912/13 str. 124.

V dvajseto leto stopa »Zora«, ki je v zadnjih letih kazala na sebi znake prehodnega stanja. Dotaknem se mimo mnogih vprašanj, ki so nastala v tem času, enega, ki je primerno za uvodnik in ki me sili, da povem svoje misli, ki jih gojim z »Zoro«. Z mêno uredništva gre danes vzporedno vprašanje, kateri zistem bo zastopal novi urednik. Sam ne vem, kaj zastopam in za čigavega predstavnika me bodo spoznali tovariši. Pojasnil bom zato svoje stališče, ki naj pa ne odvrča od sotrudništva tovarišev, ki bi se morda povsem ne strinjali z menoj. Zavedam se dolžnosti, ki sem jo prevzel, in presveta mi je, da bi se posluževal strategičnih potez. Dolžnost je obličila v meni idejo »Zore«, ki jo hočem v naslednjem podati, ki v besedah morda ne bo našla čistega izraza, pač pa v urejevanju.

Pred očmi imam visokošolsko organizacijo, pred očmi srednješolce, ki so prinesli od doma čisto versko zavest in na kateri zidajo v osemletni dobi stavbo katoliškega prepričanja. V mislih imam Sušnikov članek v 7. zv. 18. letnika »Zora«, kjer govori o kontinuiteti razvoja v naši struji. Spremljata me pa pri tem dva klica: važno je organizatorično delo, važno je znanstveno delo.

S tem pa, da se delo in naloge porazdele, da se eni, ki imajo za to veselje, posvete v prvi vrsti organizaciji, drugi se posvete izključno znanstvu, ne sme trpeti zavest organiziranosti pri posamezniku.

»Zora« 1912/13 str. 91s.

Zadnja leta našega razvoja potekajo v mirnem razmerju do načelnih nasprotnikov, pač pa kipi znotraj. Delitev dela je bila naravna posledica novih nalog, ki so nastale po principelnem boju, toda polagoma se je pozabilo na harmonično izpopolnjevanje v okvirju skupnosti, konkretno v okvirju akademičnega društva. Danes, ko res razdeljeno delamo, oziroma samotarimo in se prav redko združimo k motrenju našega skupnega ideala, je bolj kot kdaj ogrožena zavest organiziranosti. Glej, opazuj in prepričaj se boš. Na dan bukajo vprašanja, ki ne vodijo do nobenih pravih rezultatov, pač pa se ustvarjajo ob njih umetne stranke, glasuje se »za« ali »proti« in ... »To se pravi, organizacije nimajo več duha bratstva v sebi, ne vere mnogo in ne zmisla za skupno delo.« (Iz pisma prejšnjega t. urednika.) V ta štadij je stopil danes problem organizacije in v tem oziru bo imela »Zora« mnogo hvaležnega dela; ne bo govorila samo organizatorju, ne samo strokovnemu znanstveniku, ampak obema.

Cilji slovenskega ljudstva, naši ideali so ob kat. shodu zopet zažareli v lepši, obsežnejši luči. To je delo moderne kulture. Moderna kultura služi zvesto katoliški ideji. Vrgla je na tapeto probleme, niansira jih vedno bolj, toda Resnica je še globokejša in vedno bodo dobila vprašanja pri njej odgovora. Kat. shod je z novih vidikov presojal potrebo in moč katoliške ideje in povsod se je pokazala kot edina ideja, ki obsega polnost vsebine življenja. Zakaj to omenjamo? »Zora« je glasilo kat. nar. dijakov, glasnik služabnikov katoliške ideje. Katoliška ideja je, ki še spaja v osnovju našo organizacijo; ona je, ki nas navdušuje in krepi. Njej posvetiti se, smo sklenili; njej služiti z mladimi razgretimi srci, njej služiti pozneje z idealno-resno izkušnostjo. K delu za njen pomen, k viru novih moči hoče združevati »Zora« raztresene potence, zato

bodi križišče misli; po njej naj se prelivajo misli iz srca idealnega slov. kat. dijaka v drugo.

... kar se je pri eni generaciji storilo, je treba pri drugi ponoviti, ker kontinuiteta v tem oziru je kaj majhna in kdor hoče res kaj doseči, se ne sme naveličati, vedno iznova poučevati in voditi.

»Zora« 1912/13 str. 93.

Že zato bomo morali vedno in vedno poudarjati organizacijsko misel. In kdo se tu ne sme utruditi, čene »Zora«? Že zgodaj opažamo med srednješolci teženje po izpopolnitvi šolske izobrazbe s privatno. Na mestu je, zanesti med nje duha organizma, da bodo zgodaj uverjeni in pripravljeni na to, dati zgled trdnega prepričanja in žrtvovati nabrane zaklade na oltar skupnosti. In koliko jih je, ki nimajo zmisla za dijaška leta! V njih vzbuditi veselje do študija, do samovzgoje in samoizobrazbe, to je idealna naloga »Zore«, ker požrtvovalnega idealizma nam je treba. Koliko vtisov, koliko novih vprašanj prinese s seboj kako važno leto, važen dogodek. Temu nasproti bo treba vedno razjasnjevati naš program, naša načela. Tukaj, ob momentu kontinuitete pa je tudi važna zahteva, da hočemo, ne števila, ampak značajev.

»Zora« je glasilo bodočih, sedaj še mladih delavcev na polju narodne kulture. Mladina je najdražji problem narodov. Njo ohraniti zvesto veri in narodu, se pravi za enkrat še ne pretrgati razvojne niti, ki vodi do sreče in blagostanja. Zato je umljivo prizadevanje izkušenih, enkrat tudi mladih mož, dati mladosti plod svojih izkušenj: krepko voljo, jasen razum, socialno srce. Vprašajmo se, ali se ne zdimo samim sebi res problem? Naše misli, naše hrepenenje, vse le izraz vprašanja, vse le iskanje resnice, vse le včasih razgretost in vzhičenost, ki ji manjka podlage v boju in življenju utrjenega prepričanja. Zato nazaj k študiju samega sebe, k študiju procesov, ki jih vzbujajo vplivi javnosti! Imejmo pa tudi odprte oči, glejmo, opazujmo, odprimo dušo, da se vzbude nove moči, ki še bdijo. V »Zori« ogledujmo lastno življenje. Z živimi vprašanji in z jasnimi odgovori na dan, da vzbude življenje zaspanega našega fanta.

Ako zmaga naša organizacija vse delo, ki si ga je zastavila, a si ne vzgoji znanstvenikov in umetnikov, prešinjjenih njenih idej, bo dosegla jako malo. »Zora« 1911/12 str. 32.

»Zora« sveti s svojimi žarki daleč v bodočnost, ko osvetljuje naše cilje, panoge našega dela. Ona sveti na poti, ki jo

v mislih nekje zagledamo, odtrgano, brez prave zveze. Izhodišče te poti, menim, je naša tiha slutnja in pojmovanje pomena globoke, temeljite izobrazbe. Le misel izobrazbe imamo, faktične, zanesljive, zadostujoče izobrazbe nam manjka. Zato nazaj! Ujemimo žarke »Zore« na naša leta študija, pijmo iz žarkov ne samo navdušenja, enkrat hočem delati z Bogom za narod, ampak tembolj navdušenje za vztrajnost pri samovzgoji, pri samoizobrazbi v ustvarjajoče znanstvenike in umetnike, če pa ne to, zbirati zaklade in jih v organizatoričnem delu sedaj in pozneje ljudstvu vrniti kot dar ljubezni in hvaležnosti. »Zora« bo po naše govorila nam dijakom; v »kulturnih vprašanjih« bo dajala na vse strani inicijative, bodi pa tudi prvi del odprt znanstvenim problemom, obdelanim s praktičnega stališča za praktično življenje. Zopet en moment, da se je z veseljem oprimem in študiram misli sebi enakovrstnih.

»Na nas vseh je potemtakem, da vršimo vestno vsak svojo dolžnost.« (»Zora« 1911/12 str. 122)

Po katoliškem shodu! Stopili smo v pomlad. »Pomlad je doba načrtov in podjetij.« V tem zmislu stopa prva številka (ki smo jo posvetili katoliškemu shodu) med svoje znance za njih in svoje ideale, blagoslov z neba pa naj spremlja našo pot in naše delo.

France Stelè:

Katoliški shodi in naš program.

Zgodovina razvoja naše organizacije in našega gibanja sploh je ozko zvezana s katoliškimi shodi. Prvi katoliški shod podžge majhno katoliško opozicijo v takratnih visokošolskih društvih, in v par letih se ustanovi že samostojno katoliško društvo. Sad izpodbude, ki jo da drugi katoliški shod, je »Zarja« v Gradcu. Ob tretjem katoliškem shodu se vrši prvi sestanek katoliških abiturientov, in sicer že združenih slovenskih in hrvaških. Delavnost v društvih se po tem shodu zelo dvigne; v organizaciji imamo zaznamovati napredek v smeri združitve vsega slovanskega katoliškega dijaštva v »Slovanski ligi katoliških akademikov«. Ob letošnjem četrtem katoliškem shodu je bilo dijaško zborovanje uvod v katoliški shod, torej prav ozko ž njim zvezano. Med novimi močmi, ki so nastopile na tem shodu, skoro ni bilo akademično izobraženega človeka, ki bi ne bil izšel iz naše dijaške organizacije; voditelji zborovanj in slavnostni govorniki so nastopali s trakovi naših društev kot njihovi starešine. Pozabiti ne smemo

tudi še nekega dejstva: da so se ob tem katoliškem shodu prvič sestali na skupnem večeru akademiki in starešine; in gotovo je bilo navduševalno za vsakega izmed nas, kdor je videl, kako smo napolnili veliko dvorano v hotelu Tivoli, in kdor se je takrat zavedel, da imamo danes po vseh deželah in vseh stanovih svoje ljudi navdušene za ideje, ki so si jih utrdili ob skupnem delovanju v akademičnih društvih.

Po tem kratkem zgodovinskem pregledu vidimo, da je naša organizacija vedno v najožji zvezi s katoliškimi shodi. Jasno je, da ta vez ne more biti samo zunanja ali slučajna, ampak da so tu bistveni stiki, skoro bi dejali, kot veje in debla. Iz tega pregleda je tudi razvidno, da dosedaj noben katoliški shod ni ostal brez velikega sledu v razvoju naše organizacije. Pa ne samo, da ni ostal brez sledu v organizaciji, ker ta sama še nič ne pomeni, je samo ogrodje, ki potrebuje pravcev, po katerih se udejejujejo ideje, ki kot žive iskre zažare sedaj v ti, sedaj v oni smeri; veliko važnejša je vloga katoliških shodov v razvoju idej našega delovanja. Kolikor katoliških shodov, toliko faz našega razvoja, lahko trdimo.

Osnovni namen in pomen katoliških shodov je vendar revizija in načrt. Revizija dosedanjega dela, pregled tega, kar se je od zadnjega shoda izvršilo; presoja javnega položaja in perečih potreb; na to oprti pa odseki katoliškega shoda začrtajo osnovne misli nadaljnjega delovanja, napravijo načrt, ker brez načrta se nič velikega ne doseže. Ravno mladina, dijaki tako pogosto prisegajo na dinamično silo idej, ki si sama koplje pota, ki se sama udejejuje, samo da je prava, velika, resnična, a mladina misli poleg tega še, da mora biti nova, originalna, moderna. Ravno mladina veruje tako pogosto slepo v stvarilno moč ženija, ki samo zamišlja najvišje in najboljše, in vsaki misli sledi njeno udejejevanje v življenju, v resničnosti. »Gradove svitle zida si v oblake, zelene trate stavi si v puščave; povsod vesele lučice prižiga ji up goljivi« — tako jo dobro označi v njeni t. zv. idealnosti pesnik. Iz mladostne navdušenosti se res marsikak načrt reši v življenje, a večinoma pride z leti spoznanje, ali da smo mislili na to, kar so drugi že zdavnaj izvedli, ali pa da nismo računali z razmerami. Načrt za vsako delo mora temeljiti v resničnosti, oprt mora biti na temelje, ki so dani, odgovarjati mora zahtevam bližnje bodočnosti in obstoječih razmer. V katolištvu so osnovni temelji delovanja teh shodov, v katolištvu so osnovni temelji našega delovanja. Mi smo del celote naroda; katoliški shod je predstavnik največjega njegovega dela, vsekakor tudi najboljšega. Skupen temelj — del celote. Osnovne smeri delavnega

načrta za celoto, ki jih začrta katoliški shod, morajo biti tudi osnovne smeri našega delavnega načrta. Debata je mogoča samo o posameznostih; razlike so mogoče samo v toliko, v kolikor so čisto posebne razmere, v katerih mi živimo, v kolikor so čisto posebne naloge, ki jih imamo, — vse to pa se ne tiče čisto nič bistva, vse to je lastna zadeva naše organizacije.

Vprašajmo se sedaj samo: ali smo se nabrali ob navdušenju tisočbrojne množice sami novega navdušenja; ali je nov ogenj navdušenja prošnil naše vrste. Ako je tako, mora katoliškemu shodu slediti nov procvit naše organizacije, morajo sedaj potihniti pritožbe kot smo jih vedno čuli zadnji 2 leti. Ako opazujemo našo organizacijo po tretjem katoliškem shodu, vidimo, kako se sile gibljejo, vidimo uspeh za uspehom, to je prva generacija po katoliškem shodu. Potem naenkrat neko pojemanje; navdušenja pri posameznikih ne manjka, zmožnosti tudi ne, toda te zmožnosti se nekako ne morejo najti k skupnemu miselnemu ognjišču; z eno besedo, bodrim, udejstvovanja željnimi silam manjka orientacije.

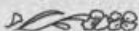
Kako vendar ta pojav?

Naravno! Ob veliki reviziji so načela našega delovanja kot izkristalizirana jasno pred nami. Najbistrejši duhovi jim zamislijo pot, po kateri bodo stopila v življenje. Zato jim je od začetka lahko slediti. Toda čas in razmere prinesejo druga vprašanja; jasnost in stalnost človeškega duha pa je majhna. In nasproti novim vprašanjem, novim nalogam se je posamezniku, ki ga ne vodi močna centralna osebnost, ki s svojo jasnostjo in trdnostjo kot svetilnik sredi razburkanih valov stoji in sveti, težko orientirati. Tak svetilnik so pač naša katoliška temeljna načela. Toda ta zahtevajo od večine preveč; zahtevajo nesebičnosti, zahtevajo pokorščine, zahtevajo ponižnosti, zahtevajo zatajenja svoje človeške narave. In proti vsaki taki zahtevi stoji močen sovražnik v človeku samem, njegova strast, ki slepi, pritiska k tlom, kliče na odpor, pozna le sama sebe. In tako po malo popuščamo od smeri, ki se nam je zdela jasna pot do cilja; potrebna je zopet revizija, potrebno je zopet fiksiranje smeri delovanja, in zopet gre naprej. Katoliški shod nas opomni naših načel, nam jih osvetli; s tem pa nam da kažipot, brez katerega je naše življenje in delovanje brezsmoterno iskanje.

Načela so temelj, ako je ta jasen, je vse dobro. Toda časovne, krajevne, stanovske razmere šele pokažejo, v kateri smeri jih je treba udejstvovati. Za nas dijake je treba, da se zavedamo posebno dveh smeri, v katerih se mora v prihodnjih letih gibati naš razvoj: Skrb za znanstven napredek, in skrb

za našo narodno posest. To diktira čas. Naše načelno stališče napram tem dvem smerem javnega življenja se mora vsestransko razjasniti, da nas bodo našli dogodki bližnje bodočnosti čuječe in na vse pripravljene.

Končam. Dnevi katoliškega shoda so bili dnevi velike priložnosti za dijaštvo. Dobro, če si je katoliško dijaštvo razbistrilo načela sedaj, ko so se na vseh straneh kresale iskre. Slabo, če si jih ni. Naj se sila zopet koncentrira in vzraste, da bomo do prihodnje revizije šteli nov višek našega dijaškega razvoja. Naloge in tendence se menjajo po času in razmerah, glejte, da boste sedanjim kos!

Josip Koruza:

Naše naloge v svitu katoliškega shoda.

Ko smo gledali v Ljubljani naše vrste in naše čete, nam je srce po vsej pravici močnejše bilo, saj smo se lahko zavedali, da je veliko tega dela nosila naša dijaška organizacija. Zato smo pa prejeli zahvalo iz tisoč, ne široko odprtih ust, ampak molčečih src, tisoči so blagoslavljali našo organizacijo, želeli ji, da bi stala, rastla, se množila in zmagovala. In Brezmadežna, kateri smo posvetili tudi našo organizacijo, gotovo ne bo zabila želj teh src, ampak jo bo vzela pod svoje mogočno okrilje.

Zunanji lesk pa je že marsikoga preslepil in ga zazibal v sen samoljubja in brezdelja; in če bi se tudi z nami tako zgodilo, bi bilo bolje, da bi teh malih zemeljskih nebes ne bili videli. Ne mislimo, da je en javen nastop, četudi še tako posrečen, že vse, kar moremo zahtevati od našega naroda. Pri katoliškem shodu smo videli poleg večine dobrega tudi dvoje: srca brez uma, um brez srca, — ljudi, ki so naši, pa ne vedo zakaj, in ljudi, ki so pri nas, ki predobro vedo zakaj, pa raje ne bi bili. To je bilo na katoliškem shodu, — in tukaj so bili najboljši ljudje. Po domovini pa so bili še tisoči, še bolj potrebni, tisti, ki so željni nauka, tudi najpotrebnejši, — tisti, ki niso ničesar željni. Tem, tem je šele treba pomagati! In kdo bo delal in pomagal, če ne mi, ki smo še gorki, idealni in — ponižni?

Kako vsem tem na katerikoli način pomagati, jih organizirati in reorganizirati, je napravil katoliški shod načrt. Glejmo torej na ta shod kot na znamenje ob cesti, ki zvesto kaže, kam moramo peljati voz, če hočemo hoditi začrtano, skupno, edino pravo pot!

Poglejmo pa, tovariši, najprej sebe! Ali smo sposobni, da bomo drugim dajali nasvete? Ali nam ne more bližnji reči: »Obriši se okoli ust, potem govori!« Nehajmo že enkrat z izgovorom, naj se gleda na nauke, ne na dejanja. To se dela izjemoma pri osebah, ki je pouk njih služba, nas, ki smo učeniki-prostovoljci, če nismo za rabo, lahko zapodijo izpred duri. — Kdor torej sam ni globoko veren in prepričan o resničnosti katoliških načel, kdor se ne ravna po desetih božjih zapovedih, od katerih je za nas posebno nevarna šesta, ta naj pred javnostjo za naša načela ne nastopa!

Nismo pa dovolj močni in vztrajni sami iz sebe. Kar smo in imamo, vse imamo od Najvišjega, in kar bi še radi imeli, dobimo, ako bomo prosili, tudi od tam. — In pri vsem delu, da bo enotno in pravo, da bo lahko drugi nadaljeval, kjer je prvi končal, povsod imejmo središče, kamor se bomo vsi zatekali, od koder bomo vsi črpali svežih moči! Naj bo sad resničnega radikalizma, ki so ga na katoliškem shodu oznanjali in zahtevali v prvi vrsti lajiki, — da bomo vsi radi obiskovali in prejeli Najsvetejše v presvetem zakramentu. Naj bo naš radikalizem res radikalen, tudi v sredstvih, in ne samo v opuščanju slabih, ampak tudi v dosledni uporabi dobrih. Če so že naši cilji enaki, naj nam bodo tudi pota; ta pa bodo tedaj, če bomo vsi izročali vse svoje delo Najsvetejšemu potom Brezmadežne. Naj potem delamo v raznih deželah, v neenakih okoliščinah, ob raznem času, naše duše bodo skupaj, duh nam bo isti!

Naj bo to prvi dar katoliškega shoda nam in našim organizacijam.

Da poživimo na novo naše organizacije, je bilo sprejetih na shodu toliko predlogov, da se moramo le na nje spomniti in bomo imeli dela dovolj. Odbori posameznih društev bodo morali vzeti velikansko snov v roke in spraviti predloge v življenje. Če bomo vse sklepe do prihodnjega katoliškega shoda uresničili, bomo smeli takrat staviti nove, če ne, se bomo morali zadovoljiti s starimi. Da se pa to ne zgodi, za to še bijejo mlada srca, v njih je še mlad ogenj, čast junaka, da to, kar reče, drži, da obljube izpolni!

Ne zabimo srednješolcev, pobrigajmo se bolj zanje! Saj bi se dalo delati na to, da bi tudi njim dovolile šolske oblasti kako organizacijo. Ni opravičeno stališče, da se duhovi pre zgodaj ločijo; vem iz izkušnje, da tam, kjer se fantje ločijo zgodaj, ostanejo vsaj nekateri dobri, kjer se pa ne ločijo, se mešajo drug z drugim, slabo se raje prime kakor dobro, — tako se večina izgubi. Sedaj smejo že ljudskošolski otroci

sodelovati pri društvih, pa bi srednješolcem stavili uzde! — Ne opuščajmo organizacije z izgovorom, da ni nasprotnikov! Za tiste, ki se sitijo le od klerikalnih zmag v velikem štilu, jih seveda ni. Prvi naš sovražnik, zelo nevaren, je ravno v teh širokopolitikarjih, drugi pa ravnotako velik, gotovo močnejši kakor svoj čas radikalizem. Socialna demokracija nam jemlje moči, in vem, da najboljše moči in najbolj nadarjene fante, ker delaven fant se dene vedno tja, kjer je delo, in socialni demokratje nam morajo s svojim delom imponirati! Stud pred oderuštvom in zatiranjem, demokratizem, pravice teptanih, skrb za nage in lačne, — to je za mlada srca! Če bodo fantje dobili pouka o tem od nas, bodo naši, če ne, bodo šli za socialno demokracijo. — Odprimo oči in stisnimo pesti, dokler je čas!

Premalo ali skoro nič stika nismo imeli dosedaj z učiteljstvom. In vendar, koliko bi mi lahko od učiteljstva profitirali; saj so oni vedno v stiku z ljudstvom, poznajo do dna njegovo dušo in vse njegove potrebe, mi smo pa doma le po par mesecev, torej od daleč ne moremo imeti tega, kar imajo oni. Mi imamo več iz mrtvih knjig, oni več iz žive izkušnje. Koliko bi pa oni nas lahko uporabljali! — Moramo se torej ž njimi spoznati, sporazumeti in si medsebojno pomagati. Družinsko razmerje naj vlada med nami in učitelji: Oče - dijak gre v tujino služiti kruh-znanje, doma ga pozdravi mati-učitelj, vzame očetovo potno torbo in deli iz nje številni, kruha potrebni deci. — Mogoče bo sčasoma misliti na kako skupno organizacijo, zaenkrat pišimo si, občujmo mnogo, razjasnimo si stališča, da si nekdanj ne bomo krivični in da stopimo pred ljudstvo — roko v roki!

Prejšnji katoliški shodi so veljali v prvi vrsti naši notranji okrepitevi, toliko, da se ne bi izgubili, da tujci nas ne bi okradli. Naj velja sedanji temu: 1. da tujci našega ne bodo kradli, 2. da bomo združeno s slovanskimi brati dosegli to, kar nam gre.

Zavedajmo se, da je dalo za prvo točko — narodno-obrambno delo — smer katoliškemu shodu dijaštvo, in resolucije za reorganizacijo narodno-obrambnega dela, sprejete od nas, so merodajne za ves narod. Ako jih bodo vpoštevali ali ne, — mi smo resolucije sprejeli in na nas je, da jih uresničimo! — Spoznajmo našo mejo, natančno, in vse, kar k nji spada, spoznajmo odporno moč ljudi na meji, v slučaju te ali one pomanjkljivosti iščimo leka, pogledjmo, kako je z njih gospodarstvom! K manjšinskemu delu spada tudi podrobno znanje zgodovine, običajev, značajev, statistika, izselje-

vanje in preseljevanje in raziskavanje vsega tega. Spoznajmo vsaj, kaj je vsega treba pri manjšinskem delu; ko bomo to vedeli, bomo šele videli, kako prav za prav o tem nič ne znamo, in — mogoče bo to delo dobilo več delavcev ...

Obrambni odseki, na delo, da če pride tat, nas ne najde nepripravljene, ampak — s polenom za hrbtom. Tudi v »Danici« naj se osnuje manjšinski odsek, in sicer iz najbolj agilnih fantov! — Na prihodnjem katoliškem shodu bomo lahko rekli: Obrambno delo je bilo dijaško delo!

Jasno povedati, kaj smo čutili v srcih, ko smo gledali v svoji sredi brate Hrvate, Čehe in Poljake, ko smo videli prijateljstvo, ki se je vezalo med nami — nas bi bilo skoro sram. Najmanj, kar bi nam mogel neprijazen človek očitati, bi bilo: fantasti. Slovenci, Hrvatje, Čehi in Poljaki, to je večina Avstrije, in če smo edini — slovanska Avstrija! ... Pa danes, v časih najgršega absolutizma, komisarjev in upravnih komisij — — glej, da te ne zaprejo!

A kar danes ni mogoče, bo mogoče čez desetletja, čez sto let. To izpeljati bo naloga naših poslancev in — naša. Poslanci naj vežejo politične vezi, mi moramo gladiti pot združenja med bratskimi narodi. Na katoliškem shodu smo dobili to nalogo. Vse naše ljudstvo je hotelo in zahtevalo združitev z brati, da bomo ena družina, da, kakor smo po krvi sorodni, bomo tudi po mislih, da skupno dosežemo to, ob kar so nas pripravili tujci z umetno gojeno needinostjo in nezaupnostjo — politično svobodo, enakost z drugimi od Boga ustvarjenimi narodi.

Žal se pa niti akademiki nismo mogli z vsemi razumeti. Da se zopet kaj takega ne zgodi, učimo se pridneje slovanskih jezikov, nekatere popolnoma, vse pa vsaj v toliko, da se bomo dobro razumeli.

S Hrvati zahtevamo, da bodimo en narod in postanimo ena upravna celota v okvirju avstro-ogrske monarhije. Hrvati zahtevajo tudi svoje pravo; a to poznamo mi le malo, niti tistega ne, ki ga nam podajajo po nenemških univerzah. Šele ko bomo to dobro poznali, bomo vedeli, kaj pravzaprav zahtevamo! — Iz zgodovine iščimo lastnosti, težnje, sposobnosti in pomanjkljivosti v narodu; iščimo v zgodovini razvoja in imejmo ga vselej pred očmi! Poznavajmo natančno tudi sedanje hrvaške razmere, pridimo do korenine današnjega stanja in potem bomo videli, kje narod stoji. Ko nam bosta ti dve točki — preteklost in sedanost — jasni, bomo lahko sklepali v — bodočnost. — Naj vsaj nam katoliškim akademikom misli o slovensko-hrvaškem narodu ne bodo fraze, ampak skušajmo si dobiti o tem kolikor mogoče jasno predstavo in trdno stališče!

Poučujmo še posebej Čeha in Poljake o naših razmerah! Naj ne bodo nasprotni pravnemu združenju našega in hrvaškega naroda, saj to njim nič ne škoduje, nam pa veliko koristi. Mi jim tudi privoščimo politične pravice, kakršne si želijo, in jim hočemo povsod pomagati.

Pripravljajmo s tem velik dan v naši državi, ko bo naša družina pognala vsiljivca iz naše hiše in sama začela v nji gospodariti, ko bo Kristusovo načelo pravice zmagalo nad onim liberalizma — načelom premoči.

In vse bo ostarelo, naši cilji in naša politika, ako ne bo v nji vedno svežih moči in novih misli. Te misli, ki jih moramo imeti pripravljene mi, naj bodo vedno globoko zasnovane v znanosti in izkušnji. Zavedajmo se, da imamo pripravljati bodočnost celemu narodu!

Glejmo najprej, da bomo v svoji stroki mojstri; naj ne bo polovičarja med nami! In ker bomo tudi izven svojega poklica morali skrbeti za naš narod, je neobhodno potrebna samoizobrazba. Naj zatorej ne bo fanta, ki bi se ne razumel na sociologijo in socializem — v prihodnosti bomo imeli mnogo z njim opraviti — in na vse druge predmete, na katere smo bili že tolikrat opozorjeni. Skrbimo za strokovno izobrazbo zlasti v kmetijstvu in trgovini, ker ogromen del rešitve našega naroda je odvisen od njegovega gospodarskega stanja. — Krepimo naša izobraževalna društva, vrzimo se z vsem ognjem na obrambna društva in podružnice, pomagajmo naši bojni organizaciji Orel, ki bo sčasoma še bolj izrazitobojna, širimo gospodarske zadruga in povedimo jih do večje izpopolnitve, in v politiki revidirajmo, ali nismo zašli od programa!

Tisti ogenj, ki je plapolal v nas v dneh slavnosti in veselja ob katoliškem shodu, naj gori v nas in nas poživlja tudi v dneh dela in težkoč!

Andrej Kranjec:

Finale katoliškega shoda ali unum necessarium.

Odkod tolik sijaj katoliškega shoda? Tako majhni smo, tako siromašni, tako prezirani: pa smo se zbrali v tisočih, polni samozavesti in navdušenja, polni moči in poguma, ker je vesel naš pogled v bodočnost. Odkod ta samozavest in ta pogum? Korenine svoje ima v naši veri.

V naši dobi je lahko umljivo, da so tudi v naših vrstah nekateri posamezniki, ki jim ni mnogo do vere; tako nekako

bolj lahkomišelnost vzamejo vso stvar, ker se jim ne zdi vredna temeljitega preudarka, kakor da bi se navsezadnje tudi brez nje dalo lepo živeti. In če kdo s kritičnim ušesom posluša njihove pogovore, bo neredkokrat zadel na drobce modernističnega naziranja. Kot rečeno, je ta pojav umljiv v naši dobi in bi postal splošnonevaren šele tedaj, če bi večina začela neopaženo polzeti v isti tok. Dokler pa večina skrbi za jasnost nazorov, bodo taki slučajni okuženja ostali osamljeni in brez posebne nevarnosti za celo strujo.

Da je vera potrebna preprostemu ljudstvu, to navsezadnje vsak rad prizna. Težje pa je dokazati razumniku, da je vera tudi njemu pravtako brezpogojno potrebna; to žali njegovo znanstveno napihnenost. Da vsled napredujočega znanstvenega spoznavanja ljudje zametajo božje razodetje, to je veliko protislovje, ki se da razložiti samo iz človeške spačenosti. Saj ima tudi izobraženec svoje odločeno mesto v človeški družbi, svoje dolžnosti, svojo odgovornost, tudi njegovo bitje ima svoj vir in svoj namen; in kadar hoče dobiti zadovoljiv odgovor na vse te probleme, takrat mu odpove slabotna leščerba lastnega spoznanja in vsa učenost se razpihne v nič. Čim boljši mislec je in čim bolje pozna svet in življenje, s temvečjim prepričanjem izjavlja: »Ignoramus.«

Kako pa je nadaljeval oni sloviti naravoslovec to izpoved? Pristavil je: »Et ignorabimus.« To je najkrajša, a čisto jasna obsodba brezverstva: znanost, v katero se ozira moderno človeštvo z upanjem in hrepenenjem, da mu pokaže pot skozi labirint življenja, ta znanost, toliko slavljenja in oboževana, odpravlja gladne množice izpred svojega trona s hladnim refrenom: »Tega nikdo ne ve in sploh vedeti ne more.«

Ali bi ne bilo znanosti v večjo čast, ko bi povedala človeštvu samo to, kar ve: namreč, da ona ne zna dati odgovora na probleme življenja? Mogoče da odgovor tisti, ki je ta vprašanja zastavil, tisti, ki je zasadil hrepenenje v človeška srca. Zakaj se moderna znanost izogiblje temu zadnjemu zaključku pravilnega mišljenja, zakaj samovoljno trdi več kakor ve, zakaj goni človeštvo v obup?

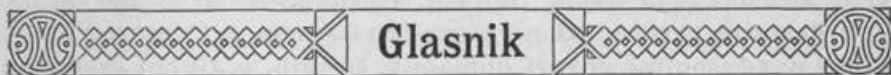
Težko je modernemu človeku, priznati nad seboj stvarnika in zakonodajalca, razum popušča vajeti željam izkvarjenega srca in zato se boji sodnika. Ko bi bil Bog samo za to, da bi nas podpiral in tolažil v bridkih urah življenja, ko ne bi tudi on zahteval od človeka zvestobe, ki je večkrat precej težavna, no, potem bi se dalo z njim še dobro živeti. Ali Bog se noče kar nič pogajati. Zato je človeku samo dvojna pot na razpolago: ali uklone svoj tilnik Bogu in potem živi

zadovoljno pod njegovim varstvom, ali pa se upre in se raje udinja svojim strastem do pogube.

Treba je torej pribiti: človek sam svoj gospodar — slab gospodar! Klicati je treba naglas zapeljanemu človeštvu, da se iztrezni: svobode ni! Svoboda je samo ena - »prostost otrok božjih«. Kdor te svobode noče, postane hlapec svoje lastne malenkosti. Tretje poti ni.

Kdor že prizna Boga stvarnika in sodnika, mu ne bo težko najti božji odgovor na probleme življenja. Ta odgovor je dal Jezus Kristus in daje ga skozi vsa stoletja njegova Cerkev. Kaj pa bi bilo božje razodetje brez krepke socialne ustanove, ki jo podpira Kristus sam, da njegov nauk nepokvarjen ohranja in oznanjuje? Bila bi neslana šala s človeško siromaščino, da povemo naravnost. Kdor pozna človeštvo in njegovo zgodovino, bo radevolje občudoval modrost božjo, ki se kaže v ustanovitvi in vodstvu katoliške Cerkve, rad bo tudi uklonil svojo voljo volji Kristusovi, ki je rekel: »Kdor Cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik.«

Zvestoba do svete Cerkve je v naših dneh znamenje, po katerem moremo gotovo ločiti prave kristjane od vseh raznobarnih modernih struj, zvestoba do svete Cerkve je moč našega naroda, ta zvestoba je osnovna točka v programu naše struje. Kakor s to zvestobo stoji in pade vsak posamezni izmed nas, tako z njo stoji in pade vsa struja in celi narod. Čemu nam vse organizacije, čemu gospodarska osamosvojitve, čemu politična moč, ako bi pozabili na Boga in njegovo Cerkev. Iz trdnega verskega prepričanja se je rodilo vse naše gibanje, samo v trdnem verskem prepričanju vsakega izmed nas ima to gibanje tudi bodočnost. Zato glejmo, da nikdar ne izpustimo izpred oči besed Zveličarjevih: »Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico, in vse drugo vam bo narvrženo.«

Glasnik

Abiturientski sestanek v Dolenjem Logatcu. Slovenski katoliško-narodni abiturientje so si letos izbrali Dolenji Logatec za kraj svojega zborovanja. Že v soboto 2. avgusta zvečer se je zbralo veliko število abiturientov in abiturientk, akademikov in srednješolcev ter drugih gostov v gostilniških prostorih g. župana Slavca k pozdravnemu večeru, katerega otvori tovariš abit. Joško Prezelj kot predsednik pripravljalnega odbora. Abituriente so pozdravljali zastopniki naših

akademičnih društev in jih vabili vanje. Posebno se je poudarjalo, naj abiturienti v večjem številu izbero Prago za kraj svojega visokošolskega študija, da se tam bolj okrepi naše najmlajše akademično društvo »Dan«. V navdušenem govoru nato pozdravi katoliško dijaštvo domači g. župnik Remškar, za njim v imenu »Zveze Orlov« g. Josip Pirc in g. Žgur za »Slov. dijaško zvezo«. V imenu občine pozdravi abituriente g. župan Slavec. Po uradni delu se razvije živahna zabava pod zelenim carovanjem jurista Dore Masiča. —

V nedeljo 3. avgusta dopoldne ob 8. uri je služil v župni cerkvi sv. mašo g. dr. Alojzij Merhar in v krasnem cerkvenem govoru podal abiturientom lepih misli in nauk za pot v življenje. Po cerkvenem opravilu se odpre v Društvenem domu zborovanje. Izvoli se sledeči odbor: Predsednik tov. abit. Stare, podpredsedniki tov. abit. Prezelj, Čarf in gđč. Mici Kovačeva, zapisnikar tov. abit. Schiffrer. Prvi referent tov. abit. Bevk iz Gorice je podal nekaj krasnih misli pod naslovom: »Dijak in katoliška ideja, ideja življenja«. Lepega nastopa drugega referenta tov. Fr. Uršiča iz Celovca, ki je razvijal temo »Dijak in srednja šola, šola življenja«, smo bili vsi veseli. V referatu se je dotaknil tudi socialnega vprašanja in opozarjal abituriente, naj mu posvečajo čim največjo pozornost. V obliki dialoga med mladim doktorjem in srednješolcem-literatom obdela tretji referent temo »Katolik in umetnost«. Poudarja potrebo medsebojnega stika naših katoliških literatov in zahteva, naj izgine politika iz umetnosti. Zborovanje zaključijo predsednik abit. Stare s pozivom, naj se razidejo abiturienti in abiturientke širom domovine z ideali in idejami, za katere so se ogrevali na tem sestanku. Udeležijo naj se dela z geslom: Z Bogom za narod! — V nedeljo popoldne so predstavljali abiturienti in abiturientke v Društvenem domu Meškovo igro »Mati«, ki je privabila mogo občinstva. Po igri se je razvila na vrtu Društvenega doma ljudska veselica. Na komerzu se izvoli častnim predsednikom starešina »Zarje« g. Puntar. Nastopijo z navdušenimi govori domači g. župnik, g. župan in jurist Rupnik. Abit. Stare se zahvaljuje vrlemu logaškemu občinstvu za naklonjenost in ljubeznivost, s katero je letos sprejelo abituriente v svojo sredo.

I. S.

Naše dijaštvo na slovensko-hrvatskem katoliškem shodu. Veliko smo pričakovali od letošnjega IV. katoliškega shoda, veliko upov smo stavili vanj: Pregledati svoje vrste, viliti jim v srca novega ognja, svežega poguma za vztrajno delo. Poglobiti in utrditi našo organizacijo, je bil naš namen. Ne zastoj!

Slovensko-hrvatski katoliški shod je otvorilo katoliško-narodno dijaštvo v soboto dne 23. avgusta. Zjutraj ob 7. uri je bilo v stolnici skupno sv. obhajilo našega starešinstva in akademikov. Po sv. maši je napolnilo »Unionovo« dvorano dijaštvo in pozdravljalo v svoji sredi mnogo odličnih slovenskih gostov, državnih in deželnih poslancev, zastopnikov raznih društev in korporacij. Med drugimi odličnjaki sta počastila zborovanje s svojo navzočnostjo tudi premilostna knezoškofa ljubljanski dr. Jeglič in dubrovniški dr. Marčelić, ki sta s svojimi pozdravi želela dijaštvu pri njegovem delu najlepših uspehov. Pri dopoldanskem zborovanju sta se obravnavala dva referata in so se sprejele tozadevne resolucije, ki so bile tiskane v zadnji številki lanske »Zore«. Druga dva referata s primernimi resolucijami sta bila na vzporedu popoldanskega zborovanja. Ker se referati itak v celoti objavijo v »Zori«, se mi ne zdi umestno jih še posebej ekscerptirati. Vsi štirje so bili izredno zanimivi in so podali našim vrstam novih direktiv, katerih se držimo, da ostanemo zvesti svojemu katoliškemu prepričanju. Zborovanje je vodil bivši predsednik »Slovenske dijaške zveze« jurist Jože Basaj.

Komerz katoliške slovenske mladine v soboto zvečer je otvoril predsednik »Danice« Fr. Koblar, nakar je bil izvoljen predsednikom dr. Lovro Pogačnik, ki je sporočil pozdrave katoliške slovenske mladine odličnim slovanskim gostom in dostojanstvenikom.

V nedeljo 24. avgusta dopoldne se je po Ljubljani razvil sprevod, kakršnega Ljubljana še ni videla in ga zlepa ne bo. Nepregledne množice ljudstva so opazovale te tisoče v sprevodu. Red, ki je vladal vsepovsod, je pokazal, kako vzorno so disciplinirane vse naše organizacije. V četrti skupini sprevoda smo korakali akademiki in starešine. Bilo nas je veličastno število. Prvič smo menda javno po ljubljanskih ulicah pokazali, da se ne sramujemo svojega katoliškega prepričanja tudi na zunaj kazati. Ta sprevod in posvetitev Brezmadežni na Kongresnem trgu je bilo gotovo najveličastneje, kar nam je nudil katoliški shod. Naslednje dni se je dijaštvo z zanimanjem udeleževalo dela na zborovanjih in v odsekih. V ponedeljek dopoldne so zborovali slovenski in hrvatski učiteljski abiturienti, ki so obdelali nekaj jako zanimivih referatov in se navdušili za delo med ljudstvom. Popoldne se je vršil občni zbor S. D. Z., o katerem poročamo v prihodnji številki.

V torek dopoldne je bilo zborovanje organizacijskih odsekov S. D. Z. v »Danici« in v »Zarji«. Odsekova načelnika sta podala tozadevna poročila, iz katerih posnemamo, da sta se

odseka trudila povzdigniti med dijaštvom organizacijsko zanimanje. Uredila sta se »Potovalna listina« in »Koledarček«. Nato se je vršil referat »Nekaj misli za bodočnost«. Razpravljalo se je o počitniški vsedijaški podporniški akciji in pojasnilo stališče, ki ga pri tem zavzema naše katoliško dijaštvo. Razgovor o »Potovalni listini« je bil jako zanimiv. Sklenilo se je izdati prihodnje leto skupno potovalno listino hrvatsko-slovenskega katoliškega dijaštva. Organizacijskima odsekoma v »Danici« in »Zarji« se je naročilo, da jo uredita. Izda naj jo kakor doslej »Slovenska dijaška zveza«. Za koledarček se naprosi tov. Vrtovec, da prevzame uredništvo i za prihodnje leto, kar obljubi. Dijaštvu se priporoča, da predvsem naroča in kupuje svoje potrebščine pri onih trgovcih in obrtnikih, ki z inseriranjem podpirajo naš tisk.

Nato je sledilo zborovanje literarne sekcije »Slovenske Dijaške Zveze«. Podali so se razni nasveti, kako naj se skrbi, da se katoliški literati enotno organizirajo in kako povzdigniti naše literarne liste. Razpravljalo se je tudi o vprašanju združitve dijaških glasil »Zore« in »Luči«. Izvolijo se trije zastopniki, ki naj stopijo v stik s hrvatskimi zastopniki, da se reši vprašanje o spojitvi »Zore« in »Luči« v enotno glasilo jugoslovanskega katoliškega dijaštva. Urednik »Zore« obljubi, da bo v nji odslej posvečal več važnosti jugoslovanskemu vprašanju in poziva tovariše, naj mu o tem pišejo članke.

V torek zvečer se je vršil družabni večer slovensko-hrvatskega seniorata in dijaštva v hotelu »Tivoli«. Zbralo se je nad 160 seniorov naših akademičnih društev in mnogo akademikov. Vrstili so se slovenski in hrvatski nagovori in navduševalo se je akademike, da ostanejo vsikdar zvesti svojim katoliškim načelom in da s praktičnim krščanstvom dokumentirajo svetu, da so člani katoliških akademičnih društev. Večer je prijetno potekel in pokazal, kako ozka vez spaja hrvatsko in slovensko akademično inteligenco.

* * *

Tovariši, dnevi katoliškega shoda, dnevi navdušenja in govorov so za nami, pred nami pa zopet vsakdanjost, ki nas opominja, da bodi vsak posameznik na delu za procvit naših skupnih idealov, ki smo si jih v dnevih katoliškega shoda na novo oživili v svojih srcih in potrdili za prihodnost. Ne v kritiki in zabavljanju, ampak v delu je naš napredek in procvit naše organizacije. Z idejami letošnjega katoliškega shoda se podajmo na novo delo in gotovo je, da nam uspehi ne bodo izostali.

Vseslovenska dijaška podporniška akcija. Vsled skrajno slabega gmotnega položaja dunajskega podpornega društva za slovenske visokošolce, ki je bilo prisiljeno v letu 1912./13. izplačevati le najpotrebnejšim malenkostne podpore 5—15 K na mesec, in vsled vedno naraščajočih potreb visokošolskega dijaštva se je sprožila od strani divjakov in socialistov misel za »vsedijaško podporniško akcijo«, ki naj bi vsaj začasno odpomogla denarni krizi dunajskega podpornega društva, ter potom sodelovanja graškega in praškega slovenskega dijaštva tudi podpornima društvoma v Gradcu in Pragi, ki se nahajata v enakem položaju, ter obenem ustvarila trdno podlago za uspešno delovanje slovenskega podporništvu v bodočnosti. Na več sestankih zastopnikov vseh dunajskih akademičnih društev in skupin, — za »Danico« se jih je neobvezno udeleževal tovariš predsednik Koblar, — se je določilo sklicati shod celokupnega dunajskega dijaštva, ki se je res vršil 14. junija t. l. v restavraciji »Schwarzspanierhof«. Shoda se je »Danica« udeležila v zelo častnem številu ter je s tem jasno dokumentirala svojo solidarnost z drugim dijaštvom v akciji, ki je bila začrtana na strogo stanovskem, nepolitičnem stališču. Na shodu, na katerega je tudi dunajsko podporno društvo poslalo svoje zastopnike, so se po daljši debati sprejele resolucije, mereče na to, da se sanirajo razmere pri dunajskem podpornem društvu, se dá iniciativa graškemu in praškemu dijaštvu za skupno vsedijaško podporniško akcijo v prid vsem trem podpornim društvom na Dunaju, v Gradcu in Pragi, in se končno na socialni konferenci v Ljubljani položi temelj nadaljnjemu sistematičnemu podporniškemu delu dijaštva. Nato se je konstituiral odbor iz zastopnikov vseh dunajskih akademičnih društev in skupin ter podpornega društva, ki je imel nalogo, stopiti v stik z graškim in praškim dijaštvom, v svrhu ustanovitve »Osrednjega vsedijaškega podporniškega odbora v Ljubljani«, (O. V. P. O.), ki vodi potem nadaljnjo počitniško akcijo. Ker se je dosegel sporazum z graškim in praškim dijaštvom, se je vršila 25. julija 1913 ustanovna seja O. V. P. O. v Mestnem domu v Ljubljani, h kateri so poslala svoje zastopnike vsa slovenska akademična društva in skupine in vsa tri slovenska visokošolska podporna društva. Po pozdravnem uvodnem govoru predsednika dunajskega pripravljalnega odbora, t. Kodra (»Slovenija«) je referiral t. Aljančič (»Danica«) o organizaciji in izpeljavi počitniške akcije in o denarnem vprašanju, nakar

so se z malimi spremembami sprejeli vsi predlogi referenta: izvoli se iz O. V. P. O. eksekutivni odbor, ki sestoji iz predsednika, treh podpredsednikov, treh tajnikov, blagajnika in treh preglednikov. Podpredsednike in tajnike imenujejo tri glavne struje: katoliško-narodna, narodno-radikalna in svobodomiselnna, preglednike pa tri slovenska visokošolska podporna društva na Dunaju, v Gradcu in Pragi. Počitniška akcija se vrši potom cvetličnih dni, iger in veselic ter potom nabiralnih pol. Denar se pošilja na Jadransko banko v Ljubljani in se ob zaključku akcije razdeli po posebnem ključu med tri podporna društva na Dunaju, v Gradcu in Pragi. Končni denarni efekt se mora predložiti javnosti v časopisju. — Drugi referent t. Lemeš (socialist) je govoril o socialni konferenci v Ljubljani, ki naj bi se bavila z vprašanjem, kako reformirati naše podpornišтво in zasigurati slovenskemu visokošolskemu dijaštvu, ki je po večini navezano na podpore, boljšo bodočnost. — Po tem referatu je bila ustanovna seja O. V. P. O. zaključena.

Začelo se je delo.

* * *

Stojimo ob koncu počitniške akcije in gledamo na bilanco našega dela in truda! Začeli smo z velikim optimizmom in trdnado na uspeh — zaupajoči na solidarnost celokupnega dijaštva. Končamo z globokim pesimizmom! — V znamenju solidarnosti vsega slovenskega dijaštva se je začela akcija; če bi mogli reči, da se je tudi tako končala, bi ne stali danes ob t a k e m zaključku!

Katoliško narodno dijaštvo je storilo svojo dolžnost v polni meri, to dokazujejo prireditve v Kamniku, Tržiču, Vipavi in Ribnici; v drugih krajih je naše dijaštvo delovalo skupaj z drugim dijaštvom pri cvetličnih dnevih in še samo zbiralo prispevke potom nabiralnih pol.

Končujemo z besedami dr. Tume na socialni konferenci v Ljubljani: »Dokler slovensko dijaštvo samo ne spozna potrebe reforme podpornišтва in se samo ne poprime dela, dotlej je vsako zboljšanje socialnih razmer dijaštva nemogoče!« In mi pristavljamo: in vsaka skupna akcija v bodoče izključena!

A. E.

Dr. Rajko Nachtigal je imenovan za izrednega profesorja slovanske filologije na graški univerzi. Imenovani je bil prejšnji docent na eksportni akademiji na Dunaju in lektor na dunajski univerzi.

Dijaki po veri. (Glej: »Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri, Zagreb 1913« str. 11 s.) V primeri s šolskim letom 1910/11 je število rimskih katolikov narastlo za 665 ali 6·70%, protestantov za 46 ali 13·20%, in sicer skoro izključno na nemških srednjih šolah. Vzrok temu je ali naseljevanje nemških protestantov v teh deželah ali prestopanje tukajšnjih Nemcev k protestantizmu. V drugih verah ni velike razlike. Tudi brez konfesije jih je za polovico več ko prejšnje leto, večinoma so na tržaških italijanskih zavodih.

Deklice na srednjih šolah. (Glej: »Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri, Zagreb 1913« str. 19.) Razveseljiva činjenica je ukaželjnost slovenskega ženskega naraščaja in skrb staršev za izobrazbo deklet. Sicer je tudi ženski študij pri nas preveč humanističen in premalo urejen za praktične ženske potrebe. Ženske strokovne šole za šivanje perila in obleke, za risanje in prirezovanje krojev, za kuhanje in gospodinjstvo sploh so pri nas še premalo znane. Ženski študij nosi nekako znak znanstvenega diletantizma. Diletantke so potem dostikrat tudi v gospodinjstvu mlade žene, bivše »višje deklince«, ki s svojo nepraktičnostjo in gospodinjsko neizkušenostjo povzročijo marsikatero skrb mlademu možu. Toda to so menda le nekake otroške bolezni naše ženske vzgoje, ki bodo polagoma prenehale. Gotovo je, da bo izobrazena žena ob strani pametnega moža v kratkem spoznala in popravila pomanjkljivosti in enostranost svoje izobrazbe. Zato moramo pozdravljati dober obisk ljubljanskega dekliškega liceja, ki ima več učenk kakor nemški liceji v Celovcu, Gradcu in drugod. Mnogim deklicam pa licejski študij niti ne zadostuje ter se vpišejo v gimnazije in realke. Zadnja tri leta imamo toliko deklic v prvih treh razredih gimnazij, da bi ž njimi že napolnili po en I., II. in III. razred. Slovenk je študiralo na gimnazijah 81, na realkah 12; tudi nekaj Hrvatice (24).

Ustanov je na liceju bilo 16 s skupnim zneskom 5803 K. Podpornega društva na liceju ni, ker odločilni krogi mislijo, da je licej samo za bogata dekleta. Tu ravno tiči glavna napaka naše dekliške vzgoje. Bogatih deklet, ki bi lahko študirale radi izobrazbe same, Slovenci nimamo znabiti niti 20. Zato je v liceju in je bilo v nekdanji višji dekliški šoli večina uradniških in drugih hčera srednjega stanu, ki bi jim trebalo strokovne izobrazbe za praktične poklice in za gospodinjstvo,

pa se vzgajajo kakor bogatinke in se tudi navzamejo bogataških potreb in manir, ter se pozneje dostikrat ne morejo živeti v skromnejše razmere.

Nemščina na ogrskih srednjih šolah. Naučni minister Bela pl. Jankovich je ukazal naučnemu senatu izdelati preosnovo pouka na srednjih šolah. Ukazal je, da naj se latinščina v prvem gimnazijskem razredu izloči iz učnega načrta in namesti s poukom v nemščini. Grško je na ogrskih gimnazijah le prost predmet.

Zborovanje združenih srednješolskih Marijanskih kongregacij. V dnevih 15. in 16. julija se je bilo zbralo 300 slovenskih srednješolskih kongreganistov v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu. Udeležili so se shoda kongregacije zavoda samega, ljubljanski, kranjska, celjska, goriška in novomeška s svojimi prečast. gg. voditelji. 15. julija se je vršil ob 8. uri pozdravni večer, kjer so se pozdravljali bratje najčistejše misli kulturne in kjer je preč. g. dr. Jančič spraval vse govore v krasno harmonijo, ki bo prijetna snov lepih spominov. Drugi dan smo prejeli v skupnem sv. obhajilu moč življenja, da močni zastavimo delo. Prevz. škof A. Stariha je daroval ob 9. uri pontifikalno mašo z govorom preč. g. superiora P. Kunstelja, nakar se je pričelo zborovanje s sledečim sporedom:

1. govor: »Zgodovina češčenja Matere božje«.

2. govor: »Kongregacija in dijaštvo«, ki mu je sledila živahna debata.

Popoldne so zborovali odseki:

1. Pijev odsek z referatom: »Presv. Evharistija in dijak« s pogovorom o nalogah Pijevega odseka;

2. znanstveni odsek je razpravljal o svojih nalogah;

3. literarni odsek z referatom: »Nekaj misli o temi: Umetnost in katolik«; »Poezija slavi Marijo« in pogovorom o nalogah literarnega odseka. Sklenilo se je, ustanoviti list dijaških kongregacij, za kar obljubi msgr. dr. J. Gnidovec pomoč.

4. Abstinenčni odsek je govoril o svojih nalogah.

To zborovanje je s svojim prihodom počastil tudi prevz. knezoškof dr. A. Bonaventura Jeglič, ki je radevolje prepustil zavod in ga obljubil še za naprej v te namene. Ob 6. uri se je vprizorila igra »Slovo apostolov«. Drugi dan so se po sv. maši ob 6. uri zjutraj udeleženci razšli. Nesli so s seboj veselje, ki ga jim je dala čistost in jasnost misli Marijanske kongregacije, ki jih je združila te dni. Dijaki še premalo poznajo važnost kongregacije. Tu je mogoče najpopolneje služiti katoliški ideji, najpopolneje uživati njene sadove v oziru duševne kulture. Da, nove misli bodo izšle iz kongregacije, izšla

bo nova podlaga dela: vztrajnost, požrtvovalnost, ožarjena z gorko lučjo večnega, čistega ideala Marije. Po Mariji vodimo enkrat naš narod k Jezusu — ne bomo se varali! Udeleženec.

Kulturna vprašanja

Vera in filozofija.

Socialni tečaj na Sv. Joštu se je vršil 6. in 7. avgusta. Zaradi slabega vremena je bila udeležba slaba. Tečaj se je vršil pod vodstvom g. dr. J. E. Kreka. Postavili smo si vprašanje, katera ideja sedaj v javnem življenju prevladuje: idealna nacionalna ali materialistična internacionalna. Ko smo si ogledali važnejše pojave in socialne ustanove, smo prišli do odgovora, da slednja. Materializem kot znanstvena hipoteza je mrtev, živi pa v praktičnem življenju narodov in posameznikov.

K. T.

Organizacija.

Resolucije katoliškega shoda in naše počitniško delo. V lanski »Zori« se je veliko pisalo o počitniškem delu, pri katerem so se poudarjala kot najvažnejše sredstvo predavanja. Vse je izzvenelo v klic: organizirajmo predavanja, predavajmo po načrtu! To so bile misli, slede naj dejanja! Z načrtom je pa treba zgodaj začeti, da res doseže svoj cilj. Priliko počitniškega dela nam dajo zopet božične počitnice in S. D. Z. nastopi že lahko z organizacijo predavanj. Brezdvomno je dosti tvarine, da bi jo obdelali, vendar bi svetoval, naj bodo podlaga našega načrta resolucije katoliškega shoda. Tu je v jedrnatih stavkih izraženo vse, kar manjka še ljudstvu. Treba je pa študirati resolucije in jih polagoma udejestviti, da ne sežemo takoj na široko. Zato mislim: Osrednje vodstvo S. D. Z. skliči sejo ali morda aranžira prijateljski sestanek, kamo naj gotovo pridejo odbori podružnic in podoborov. Član osrednjega vodstva naj referira o vsebini resolucij, pri čemer naj svoje vidike po možnosti detajlira, da se tudi za načrt predavanj napravi načrt, ker, da še enkrat naglašam, treba je smotrenosti, ki bo računala z več leti. Debata bo pokazala, kaj je za posamezne podružnice potrebno, in tako bodo izvedle podružnice, oziroma podobori nasvet t. Žgurja v zadnji številki lanske »Zore«, vodstvo bo pa imelo v evidenci vse delo.

P. S. Imamo tudi lastne resolucije. Ali ne bi odbori posameznih akademičnih društev šli na delo za njih dosego in skušali potom odsekov: narodno obrambnih, organizacijskih in znanstvenih, razdeliti delo?

V. T.

Sociologija.

Dijaško stanovanjsko vprašanje postaja od dne do dne aktualnejše. Cela vrsta tozadevnih poizkusov priča, da čutimo veliko potrebo po rešitvi tega vprašanja. Žal, da so bili ti poizkusi dosedaj večinoma ponesrečeni, ali vsaj zadovoljivih uspehov niso rodili. Če pa hočemo kedaj dočakati uspeh, se moramo v prvi vrsti vprašati po vzrokih neuspehov. Ti sicer ne bodo povsod enaki, ker razni kraji rode razne razmere, katere moramo vpoštevati. Vendar pa morajo biti neki splošni vzroki, ker je bolezen tako splošna.

Uvidevamo, da bo pri rešitvi tega vprašanja moralo sodelovati več faktorjev. Dijaštvo samo bo tej nalogi težko kos. S tem pa nikakor ni rečeno, da ne čaka dijaštva važna, najbrž glavna naloga. Tega ne smemo nikdar pozabiti, sicer izmaknemo podlago, na kateri je uspešno delo edino mogoče. Zdi se pa, da smo zadnji čas jeli na to pozabljati — če smo bili sploh kedaj o tem uverjeni. S tem, da spravimo prvošolca na katoliško stanovanje, nismo dosegli še vsega. Nekaj vsekakor, toda glavnega še ne. Da, če bi bila vsa takoimenovana »naša« stanovanja res katoliška! Katoliška v polnem pomenu te besede z vsemi konsekvencami, ki sledijo iz pojma »katoliški«. Ni namreč dovolj, da se na stanovanju ne napada verskega prepričanja prvo- oziroma nižješolcev.

S tem je preskrbljeno šele za negativno stran. Od katoliškega stanovanja zahtevamo, da versko zavest krepí, ne samo, da je ne podira. In to je važnejše; zgodi se namreč lahko, da pride dijak v brezversko družbo — v šoli, na igrišču, na sprehodu, tedaj »katoliško« stanovanje malo zaleže. Je pa še mnogo drugih ozirov, za katere mora biti na katoliškem stanovanju preskrbljeno. Omenim le zdravstveni ozir. Kaj pomaga, če je gospodinja verna ženska, pa je njeno stanovanje mračno, vlažno in nezdravo. Takega stanovanja človek z mirno vestjo ne more priporočiti.

Naša stanovanja bi morala dobro vplivati zlasti v vzgojnem oziru. Velikokrat se sicer čuje ugovor: »Kaj bo dijak vzgajal! Saj še v njem samem ni nič stalnega, vse je še v razvoju, itd. itd.« Odgovarjam: To ni res: Vzgoja na stanovanjih naj se predvsem zida na dobrem zgledu, katerega vsak lahko da, če le hoče. Kar pa starejšega dijaka posebno usposobi za vzgojo mlajšega, je dejstvo, da z njim živi v istih razmerah, v katerih se veliko bolje zna orientirati in da je sam že prehodil ono pot razvoja, po kateri bo mlajšemu soštanovalcu še treba iti. Res je, da se niti dva človeka

ne razvijata popolnoma enako. Pa kaj zato! Cilj je isti in smer je ista: Navzgor!

Če se človek poglobi sam v se in analizira svoj duševni razvoj, bo že presodil, kaj mu je škodilo in kaj koristilo. Potem lahko svari, svetuje, bodri...

Seveda je treba dijaku-vzgojitelju ljubezni do mlajših, ljubezni, ki črpa moči za svoj altruizem iz krščanskega svetovnega nazora.

Pa se bo reklo: Takih ljudi je malo — premalo! Kaj tedaj? — Vzgojimo si jih — je edino mogoči odgovor. Sicer nam ne preostane nič drugega kot temni pogled v bodočnost. Rešilo nas bode le delo, ne pa temni pogledi v bodočnost.

Seveda bi nam pri ureditvi tega vprašanja morali pomagati še drugi faktorji. Mislím predvsem našo prečastito duhovščino. Ali se ne krije njen delokrog v tem oziru z našim? Ali nimamo vsi enega velikega cilja: Reševati duše?! Priskočilo bi nam lahko na pomoč tudi naše učiteljstvo, sploh naše izobraženstvo. Kako bi se delovanje v dosego skupnega cilja uredilo, bi se pogovorili pozneje! Vsekakor pa mora iziti impulz iz dijaštva samega.

Zelo zdrava se mi zdi misel, da bi to stvar vzele v roke dijaške Marijine družbe, kot se je to zgodilo v Novem mestu. V 9. številki letošnjega »Bogoljuba« je tamošnje vodstvo dijaške Marijine družbe objavilo oklic, v katerem vse dijake katoliškega mišljenja, ki mislijo priti tjakaj študirat, in starše, ki nameravajo poslati svoje sinove v prvo šolo, opozarja, da naj si takoj ali v začetku šolskega leta preskrbe stanovanje po voditelju, kjer dobijo tudi natančnejša pojasnila. Dobro pripomni vodstvo: »Ako želite svoje otroke dobre, katoliške ohraniti, imeti dobre brate, zato posebno Marijine hčere storite, kar se vam priporoča, da ne bodete pozneje jokali, kakor se šestokrat dogaja vsled slabega, brezverskega življenja otrok, oziroma bratov.«

K. T.

Šport.

»Zora« je zopet odprla svoj kotiček športa, ki ga bomo izkušali redno izpolniti. Ne med Slovenci sploh, med našimi vrstami prav posebno ne more zanimanje za šport prav nič napredovati. Edini napredek tudi naših vrst je telovadba, ki se je zanesla celo v mase in raste od dne do dne, konstantno a počasi, počasi pa zato, ker — kakor vsaj kaže izkušnja — dobiva orlovska misel več tal, gotovo pa več src med preprosto mladino, kakor pa med dijaško. Važen del našega programa se tako vztrajno zanemarja! Akademična društva imajo sicer

svoje odseke, a nikdar ne izrabijo tistih moči, ki bi jih lahko, telovadba se zdi marsikomu odveč, izguba časa, kaj šele, da bi svoje delo v tem zmyslu posvetili principu. Prvo za danes naj nam bo, da razširimo to misel v splošno delo. Začnimo pa najprej pri sebi. Naša mladinska organizacija potrebuje mož, ki jo bodo umeli skozinskoz in jo mogli tudi skozinskoz podpirati. Treba je izobraženih tehničnih voditeljev, laičkih delavcev. Hic Rhodus!

Fr. K.

Iveri.

Bliski. 1. Velikega pomena za naš narodni problem je tudi dijaška statistika. Veliko dobro delo bi storil tovariš, ki bi nam natresel številke iz preteklosti in sedanosti v naši »Zori« (ali pa v »Času«, če bi bilo obširno in temeljito — zakaj ne?). Velika bi bila tudi naša hvaležnost. Poleg vsega tega »velikega« bo pa tudi pisatelj sam napravil koristno vajo v znanstvenem delu; ta mu bo realno plačilo za trud (»Čas« daje pa tudi honorar — quod non spernendum), primanjkljaj pa naj vknjiži na nebesa.

2. Tovariši! Ali ste že brali »Aus dem Wilajet Kärnten«? Kdor more, naj ga kupi, potem pa naj ga da drugim, da ne bo dijaka, ki ne bi poznal te antologije. Ne pozabimo tudi, da smo mi dolžni zanesti več narodne zavednosti in gorečnosti v slovensko javnost. Vrzimo se hitro na delo, Nemci nič ne čakajo.

3. Nekaterim ljudem na tem svetu ni bilo prav, da se je »Zora« začela »vmešavati« v jugoslovansko vprašanje. In kako bistroumno so dokazali nespametnost tega početja: problem da je še poln nejasnosti, zato naj se še pusti v miru, da dozori, tudi ni »Zora« poklicana razmotavati to nesrečno štreno, ona da tudi doseгла ne bo ničesar itd. Jaz pa pravim in še porečem: problem je poln nejasnosti, zato je treba razjasnjevati na vse strani. Kdor bo čakal, da problem »dozori«, ta tudi ob žetvi ne bo imel drugega opravila, kakor gledati, kako »se je vse lepo naredilo« brez njega (kaj pa, če proti njemu?). Ali imata morda baron Chlumecky in Scotus Viator patent na jugoslovansko vprašanje, da ne bi smeli Jugoslovani tudi sami kaj ziniti? Res je, da »Zora« ne more nadomestiti tega, kar zamudijo bolj poklicani in bolj poučeni časopisi in člankarji, pa saj se tudi ne sili med take odločilne korifeje, ona hoče le v svojem krogu storiti svojo dolžnost. Da je njena dolžnost pisati tudi o jugoslovanskem vprašanju, dokazuje že nevarnost, da ne bi radikalci in naprednjaki z jugoslovansko propagando začeli zavajati dijaških mas na svoja pota. Za danes dovolj.

Idem.

Slovensko katoliško akademično Starešinstvo. Kadar mlad dijak zapušča srednjo šolo in stori prvi korak v življenje, instinktivno išče opore v prijateljih in vodnikih, kakor otrok roko ljubeče matere. Podaja se v svet, ki mu je docela nepoznan in zato zanj poln nevarnosti. Nastopajočega akademika pa ne skrbi toliko materijalna stran obstoja — saj je mlad —, kolikor neizkušenosť življenja. Pač si je vsak že kot srednješolec prikrojil cilje in nazore za podlago življenja in delovanja, toda le nejasno in brez pravega logičnega temelja; kar je prijalo njegovemu srcu, je smatral za dobro in lepo, za vredno, da si prilasti. Praktična filozofija mu je bila stvar srca, s prvim korakom v življenje mu pa postane stvar razuma.

Na visoki šoli se akademik šola v logičnem mišljenju in polagoma spozna, da ima vsak pojav svoje vzroke in svoje posledice. Življenje mu zato stopa pred dušo kot vrsta vzročnih pojavov, ki mnogokrat ne soglašajo z nazori, stremljenji in cilji, ki jih je prinesel seboj. Poišče si torej enakih tovarišev, se jih prijateljsko oklene in ž njimi vred skuša priti do jasnosti. Mladost, prilagodljivost, osebno prijateljstvo, enaka izobrazba, enako mišljenje in čuvstvovanje ter skupno stremjenje po visokih idealnih ciljeh veže akademike, ki dajo potem temu izraza v formelni ustanovitvi društva. Tako so nastala tudi naša slovenska katoliška akademična društva; vsebino pa so jim dali katoliški shodi.

Koristi, ki jih donašajo dijaška društva, so velike. V društvu se z medsebojnim občevanjem poglobi in utrdi idejno življenje; množica tovarišev in morebitno nasprotstvo povzroča srčnost in drznost za prosto in odločno zastopanje načel in svetovnega nazora, ki smo ga spoznali za utemeljenega, človeka dostojnega in pravega. V društvu se akademiki navadijo spoštovati mnenje tovariša ter v prijateljskem občevanju spoznajo lepoto njegovega značaja.

Starešina torej, ki izide iz akademičnega društva, ima utrjen svetovni nazor. Prej je imel le dolžnosti do sebe, sedaj pa kot zrel človek dobi dolžnosti tudi do drugih. V življenjskem boju mora le toliko paziti nase, da dela in živi po načelih vere, ki jo je spoznal za podlago vse filozofije; kar stori zase še več, služi le v spopolnjenje izobrazbe. Pač pa se zaveda vsak starešina, da ne sme in ne more pozabiti na svoje

akademične sobojevnike. Čut hvaležnosti mu narekuje stalno zvezo z onimi, ki so mu pomagali v času najostrejših duševnih bojev. Tudi zvestoba prijateljstva zahteva, da starešine med seboj ohranijo stik, da sočuvstvujejo skupno v nadlogah življenja ter dajejo čast možu, bivšemu tovarišu, ki ga poznajo za vseskozi pošten značaj. Prijateljstvo, nesebično in veliko, daje v roke orožje v obrambo obrekovanih starešin — saj je toliko laži na svetu.

Starešine imajo pa tudi dolžnosti do javnosti. Ker je univerza le malokomu dostopna, so dolžni bivši akademiki razširjati znanost, izobraževati ljudstvo ter ga gospodarsko dvigati. Ker se pa dajo potrebe ljudstva spoznavati in nezmotno spoznati le v družbi, je starešina zopet navezan na svoje tovariše. Množica tovarišev potegne za seboj vsakega, da ne živi le sebi, ampak da dela v blagor naroda in v prospah Cerkve.

Dolžnosti do prijateljev-tovarišev, dolžnosti do morale in Cerkve so povzročile ustanovitev starešinstva. Nastalo je vsled notranje potrebe starešin.

B. R.

Pravila Slovenskega katoliškega akademičnega Starešinstva.

§ 1. Ime in sedež. Društvo se imenuje »Slovensko katoliško akademično Starešinstvo«. Svoj sedež ima v Ljubljani in razteza svoj delokrog po vseh avstrijskih deželah, kjer stalno prebivajo njeni člani. Društvo ni politično.

§ 2. Namen. Namen društva je:

- a) gojiti med člani katoliška načela in jih uveljavljati v javnosti;
- b) enako gojiti in uveljavljati narodno zavest;
- c) pospeševati gojitev znanstva in umetnosti;
- d) organizirati kulturno delo svojih članov v vsestranski prospah slovenskega ljudstva;
- e) gojiti med člani družabnost;
- f) skrbeti za slovenska katoliška akademična društva;
- g) svoje člane braniti, varovati njih interese ter podpirati v potrebnih slučajih njih vdove in sirote.

§ 3. Sredstva. Sredstva v dosego društvenega namena so:

- a) redni sestanki in prireditve;
- b) društvene publikacije;
- c) sodelovanje pri ostalih slovenskih katoliških prosvetnih, socialnih, narodno-obrambni in verskih organizacijah;
- d) nabiranje društvenega premoženja z doneski članov, darovi in volili.

§ 4. Člani. Člani društva, katere sprejema vodstvo, morejo postati:

- a) starešine slovenskih katoliških akademiških društev;
- b) častni člani teh društev;
- c) v izjemnih slučajih oni akademični izobraženci, ki dejansko soglašajo z načeli in namenom društva.

§ 5. Dolžnosti in pravice članov. Člani so dolžni, po svojih močeh delovati za društvene namene in plačevati članarino, kakor jo določa vodstvo. Vsak član se sme udeleževati društvenega življenja, staviti na občnem zboru predloge, dajati nasvete, glasovati, voliti in voljen biti.

§ 6. Društveni organi. Društveni organi so:

A. Odbor, ki sestoji iz predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in treh odbornikov. Vsaj štirje odborniki morajo bivati v Ljubljani. Odbor ima redne seje vsaj dvakrat na mesec, rešuje kot izvršilni organ vse tekoče društvene posle z vsemi pravicami, ki niso izrecno pridržane »vodstvu«, oziroma občnemu zboru. Odbor je sklepčen, ako so navzoči vsaj štirje odborniki. Sklepa z absolutno večino, pri enakem številu glasov odločuje predsednik. Voli se na občnem zboru za dve leti. Vse društvene listine, razglasila in potrdila podpisujeta predsednik — če je ta zadržan, podpredsednik — in tajnik.

B. Vodstvo, ki sestoji iz 20 članov poleg predsednika. Predsednik, podpredsednik, tajnik in blagajnik so obenem člani vodstva. Predsednik odbora je obenem predsednik vodstva in zastopa društvo na zunaj. Ako je zadržan, ga nadomešča podpredsednik ali kak drug od predsednika v to pooblaščen odbornik. Vodstvo se izvoli na občnem zboru za dobo dveh let. Namesto odstopivšega člana pokliče vodstvo do prihodnjega občnega zbora drugega člana. Kako so v vodstvu zastopani krajevni klubi, določa poslovnik, ki ga odobri občni zbor. Da je vodstvo sklepčno, mora biti vsaj devet članov navzočih. Seje se vrše vsaj štirikrat na leto. Sklepa se z absolutno večino, pri enakem številu glasov odločuje predsednik. Vodstvo sklepa o vseh stvareh, ki niso izrecno pridržane občnemu zboru. Njega posebni delokrog je: sprejemati člane, upravljati društveno premoženje, določevati članarino, sklicevati redne in izredne občne zборе, sklepati v slučajih § 2, f, g, društvenih pravil.

C. Občni zbor se vrši redno vsako leto enkrat. Za sklepanje o izpremembi §§ 1, 2 in 4 društvenih pravil ter o razhodu društva je potrebna navzočnost dveh tretjin vseh članov, sicer je pa sklepčen občni zbor, če je navzoča tretjina dru-

štvenih članov. Občni zbor sklicuje društveno vodstvo ter ga naznanja članom po pisemnih vabilih vsaj 14 dni preje. Predloge, ki jih hoče staviti kak član na občnem zboru, je naznaniti pisмено osem dni preje društvenemu odboru.

Občnemu zboru je pridržano izvoliti odbor, vodstvo in revizorje, sklepati o izpremembi pravil in razpustitvi društva, izključevati člane na predlog razsodišča, sklepati o porabi društvenega premoženja in o pritožbah klubov v smislu § 6 E. Ako občni zbor ni sklepčen, se skliče eno uro pozneje z enakim dnevnim redom drug občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu članov, izvzemši za sklepanje o izpremembi §§ 1, 2 in 4 društvenih pravil in o razhodu društva. Za veljavnost teh sklepov je potrebna dvetretjinska večina vseh navzočih članov, sicer zadostuje absolutna večina; pri enakem številu glasov odločuje predsednik.

D. Trije pregledniki (revizorji), ki jih izvoli občni zbor za dobo dveh let. Pregledniki nadzirajo odbor in vodstvo ter predlagajo na občnem zboru absolutorij.

E. Društvo si lahko ustanovi lokalne klube v krajih, kjer stanujejo vsaj trije člani; ti klubi so podrejeni društvenemu vodstvu. V slučaju nasprotstva z vodstvom se lahko pritožijo na občnem zboru. O poslovanju klubov veljajo določila društvenega poslovnika.

§ 7. Razsodišče. O vseh sporih, ki so nastali vsled društvenega razmerja, razsoja razsodišče, obstoječe iz petih članov. Izvoli se za vsak sporni slučaj posebej, in sicer voli vsaka stranka dva zastopnika, predsednika pa imenuje društveni predsednik. Poslovanje si določa razsodišče samo. Proti razsodbi razsodišča je mogoč priziv na vodstvo.

§ 8. Razpustitev društva. Društvo se razide, ako to sklene občni zbor z večino, ki jo določa § 6 C društvenih pravil, ali pa, ako ga razpusti politična oblast. V vseh slučajih pripade društveno premoženje knezoškofijskim zavodom sv. Stanislava v Št. Vidu.

Prehodno določilo. Društvo se ustanovi, ako pristopi na vabilo predlagatelja teh pravil vsaj dvajset članov.

Tovarišem v Starešinstvu odbor najnujnejše priporoča, da naroče »Zoro«, ker bo prinašala poročila in vesti iz krogov starešin ter društvena naznanila.

Alojzij Res:

Sphinx.

Odlomek iz osnutka: »Strelci«.

O polnoči je vstopila nova maska v dvorano. Sama. Zavita v rdeč plašč, rdečo masko čez oči. Samozavestno je šla na konec dvorane in sedla na fotelj, kjer je prej sedel on.

Naenkrat je bilo okoli nje vse polno kavalirjev, se ji klanjalo, ponujalo rože in govorilo sladke besede.

On je stal sredi dvorane in opazoval.

Gosli so zopet vriskale, jokale, vabile . . .

»Kdo je to?« je povpraševala, kakor hipnotizirana, vsa dvorana. Zaplesala je mimo njega. Zdelo se mu je, da nekoga išče z očmi. Ko je priplesala mimo njega, se je zgodilo nekaj nenavadnega: komaj ga je zagledala, je pustila plesalca, ki je ostal sam in začuden in stopila je k njemu:

»Prosim!«

Kakor brez moči, brez volje jo je prijel. Vseh oči so bile obrnjene nanju.

»Se-li bojiš?«

»Ne,« je odgovoril komaj slišno.

»Saj sem lepa! Le poglej mi v oči!«

Pogledal je.

»Ali vidiš strast, ki leži na dnu? V kotu srca preži. Le poglej dobro!«

Zasmejala se je, da ga je spreletel mraz.

»Privij me k sebi! Tako! Še, še! Da ti ne bo mraz! In pleši, pleši! Hahaha . . .

In zavrtela ga je v divjem plesu, da se je skoro opotekel.

Gosli so jokale, vabile, vriskale . . .

Tako sta plesala dalje in dalje. Po čelu mu je tekkel pot, lasje so se sprijeli. Oči so postale motne, pijane. Kakor da bi gorelo njeno telo v njegovih rokah, ga je peklo. Razložil že ni več ljudi okoli sebe, vse je bilo ovito v rdečo meglo . . .

»Dovolj!« je šepetnila.

Oddahnil se je, roka mu je omahnila.

»Pojdiva na naš fotelj tam v kotu!«

Prijela ga je pod pazduho in opotekla sta se v kot. Sedla sta. Naslonila je glavo na njegovo ramo. Njen obraz je žarel, oči brezizrazne, trudne.

Zaprla je oči: »Trudna sem.«

Teško je sople, roke so ležale mrtve na kolenih. Kakor se dobita dve ladji na širokem morju in kakor se pozdravijo mornarji in si dajejo poguma, ker so njih srca samotna: tako sta se dobila, sama na širokem morju življenja, prvič . . .

Sklonil se je k njej. Ni se brigal za radovedne obraze, za opazke mimoplesočih. Njeni črni lasje so se razlili čez njegove roke, ki so izginile kakor v valovih. Ni poznal maske, niti ni vedel, kdo je, a čutil je tisti hip, da sta si brat in sestra.

Mimo njiju je kípelo, valovilo premikanje teles neprestano, vmes šepetanje ali pritajen smeh.

In gosli so vabile, jokale, vriskale ...

Zdelo se mu je, da ni več tu, da gleda kakor iz daljave na to, v rdečo meglo zavito vrvenje. Ni slišal več vabljevih glasov, ni čutil več kličočih pogledov.

Odprla je oči. Kakor iz sanj prebujena je pogledala okoli preplašena. Ni razumela.

»Kaj ti je?«

»Kje sem?«

»Pri meni, na plesu!«

»Ah da, tu sem! In ti si tudi tu? Pa sem mislila, da sem doma!«

»Bolje bi bilo!«

»Zakaj?« Gledala ga je naravnost v oči. »Ali nisi prišel tudi ti sem po veselje, po srečo? Jaz sem tudi prišla, da ... da ... dobim mir in srečo in veselje!«

Okoli usten ji je zaigral bolesten nasmeh. Zopet se je naslonila nanj, kot otrok k materi.

»Zakaj tako žejno je veselja, žejno vriskanja moje srce, veselja žejno v miru, v sreči! A pri meni doma je tako prazno, brez solnca, brez smeha ...«

Tih je bil njen glas, kakor da bi prišel iz grobnice.

»In, in vsak večer zapazim tam v kotu pošast ...«

Iztegnila je roko in pokazala s prstom, kakor da bi jo videla pred seboj. Njeno telo je vstrepetal, kakor ob težki, grozni misli, njene oči so ostrmele.

»In smeje se mi, roga, vabi ... Ko se ji približam, se stemni njen obraz, le ironičen smehlaj ostane. In gleda me z mrtvimimi očmi, da me je groza ...«

»Kdo si!« kriknem. A moj krik zamre sam v sobi. Bolj ko me je groza, bolj se ji bližam — bolj me omamlja njena bližina ...«

Sključila se je vsa, njene oči so strmele v tla. Njene roke so se trdno oklenile njegovih. Zopet so so oglasile gosli, tiho sprva, potem zmerom bolj strastno, vabljivo ...

»In ... in potem skočim k njej, zagrabil jo za vrat in jo hočem zadaviti, ubiti! ... A ona, ona leži mirno, niti zgane se ne, le roga se, roga ...«

Trepetal je njeno telo od pritajene boli, neizrazne groze. On je molčal, ni vedel besed, ker je poslušal — svojo povest.

Skoraj kričala je:

»Kdo si!? Kdo si?! ... prosim jo, rotim jo, molim jo! In ko poklekнем pred njo, se premaknejo ustna njena! ‚Sfinga sem, vprašaj življenje.‘ Tisti hip se mi je zazdelo, da je strgala moje srce kot papir in ga vrgla na cesto. In molila sem: ‚Kdaj, kdaj izgineš iz moje sobe, iz mojega srca?‘ — Neusmiljen je bil odgovor: Ko me doumeš! — A kdaj, kdaj bo to? — Ko zadobiš mir, ko pride veselje v tvojo dušo ...«

Obmolknila je. Zdelo se mu je, kakor da je od prevelike boli beseda ostala misel, ki je pa tem groznejša, ker je ne more izreči. Sam ni vedel, koliko časa sta sedela tako, brez besed. Življenje okoli njiju je pojemale. Gosli niso več vriskale, le trudni akordi so tirali par plesalcev po dvorani.

»Kaj sedaj?«

»Kaj?« Trudno se je nasmehljala. »Kaj sedaj? Veselja iščem, miru iščem. Pa tekam okoli brez miru, brez pokoja. Kje je mir? Veš morda ti? Kje, povej kje!?...«

Skoraj kriknila je zadnje besede.

»In zvečer se vrnem, brez tega, kar zahteva sfinga. In zopet se mi roga, zopet vabi in odbija. Zopet vprašuje s steklenimi očmi, z ironijo: ‚Si-li našla?‘ To se ponavlja dan za dnem, dan za dnem mi pije kri, izsesuje moč in mladost.«

Skozi masko je videl, da se je zasvetila solza v njenih očeh. Kot biser. Pogladi ji je lase, črne, goste, ki so ležali kakor morje na njegovih rokah, razliti po rdečem plašču.

»Pozabi, pozabi! Vse si le domišljaš! Bolna si! Vse bo prešlo in pride veselje postoterjeno, potisočerjeno.« Jecljal je, ker je čutil, da ni res.

»Lažeš! Saj jo imaš tudi ti sfingo! V dnu duše ti leži in pije kri. Čutila sem to, ko sem vstopila v dvorano, zato sem prišla k tebi! Ali misliš, da jo imava samo midva? Ne, ne, vsi jo imajo, le ta razloček je, da jo imajo nekateri v sebi, v dnu srca, kjer ni prostora veselju, ni koticčka za srečo. Drugim je zmerom pred očmi in se jim roga v obraz ob vsakem koraku, da jih je groza! Tretji pa jo potlačijo v sebi, zaprejo oči, da je ne vidi in živijo tjavendan, kot žival...«

Umolknila je za hip, njen pogled je preletel dvorano.

»Zakaj, misliš, da so prišli ti ljudje sem? Da pozabijo, zakrijejo praznoto, da se napijejo laživeselja. A ironija je; da so potem še bolj prazni, še bolj nesrečni, dasi se vsi tega ne zavedajo.«

Kakor od hipne misli prešinjena, je vstala.

»Toda, kaj nas brigajo ljudje! Čuj, godba že umira. Vstani, zapleševa!«

In zavrtela sta se v divjem plesu.

»Privij me k sebi in pleši, pleši! Da pozabim vsaj za hip roga-joči se smeh, da ne čutim vsaj za hip pogleda steklenih, nepremičnih, posmehujočih se oči...«

Kakor da so se gosli zbudile, so zopet zavriskale, mamljivo, strastno. In plesala sta dalje in dalje, brez prestanka, zmerom bolj divje.

»Še, še!« je kriknila. »Še!«

Plesala sta sama. Bila sta zadnja. Par zakasnelih, pijanih parov ju je gledalo zaspano in se smejalo.

Noge so se mu opletale, roka je omahovala, a ni se hotela ustaviti. Oči so ji gorele v čudnem ognju in grozne so bile.

»Dovolj!« je šepetnil in se siloma ustavil. Delala se mu je omotica, vse se je vrtelo okoli njiju.

Gosli so umirale in umrle.

»Pojdi mi po plašč v garderobo in po šal. Pospremiš me domov.«

Šel je, kakor bi bil pijan. Ostala je sama sredi dvorane. Ko se je vrnil, je ni dobil več: odšla je sama, brez plašča, brez šala, brez spremstva. Sama, kakor je prišla, je odšla v noč ...

* * *

Ko se je vrnil ob zori domov, je dobil mater bdečo. Čepela je ob ognjišču in molila rožnivenec.

»Zakaj nisi šla spat?« je vprašal razdraženo.

»Čakala sem« ... je odgovorila boječe. Nič očitavanja ni bilo v njenem glasu, le solza ji je zablestela v očeh.

»Mati! Mati!«

S. Volgin:

Sebi.

Kaj gledal sem? Resnico ali laž?
 Odkar mladosti zvezda je umrla
 so vrata v svet se na stežaj odprla.
 Ho, brate v Kristu, me li zdaj poznaš?

Saj z mano si premeril belo pot
 in poizkusil, kaj dá taka cesta.
 Utrujenost nevestica je zvesta,
 plačilo: kaos nerazrešnih zmot.

Listnica uredništva

Corrige! V zadnji številki lanske »Zore« na str. 285. »Lep. Pril.« je čitati namesto »Quantrain« »Quatrain«.

V izložbi Katoliške bukvarne je izšel koledarček katoliškega narodnega dijaštva, ali bolje rečeno koledarček, ki je namenjen slehernemu katoliškemu narodnemu dijaku, da ga informira v njegovih zadevah, seznanj s strujami in njenimi glasili, bodri s člankom tembolj, čim večkrat ga bo prebral, in mu da prostor za beležke. Zato upamo, da bo vsakdo rad žrtvoval 1 K, da si ga nabavi in nosi pri sebi kot zunanji dokument svojega prepričanja.

Tvarino za prvi del prosim do 5. vsakega meseca na naslov: Vinko Tavčar, stud. phil., Dunaj XII., Murlingengasse 41, II. 16. Prosim vse dopisnike, naj pišejo na kvartformat in samo na eni strani. Literarni izdelki naj se pošiljajo od sedaj naprej na naslov: Narte Velikonja, jurist, Gorica (Slovensko Alojzije-višče). Vabim tem potom srednješolce, naj pridno pošiljajo svoje stvari.

D. 1928